

Posudek oponenta disertační práce

JUDr. et Ing. Martin Kohout

Tiskové zákonodárství ČSR v legislativním procesu a judikatuře nejvyššího soudu v letech 1918 – 1938

Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta 2014, 274 s.

Školitel: Doc. JUDr. Ladislav Soukup, CSc.

Kolega JUDr. et Ing. Martin Kohout se uchází o titul Ph.D. s prací věnovanou proměnám československého tiskového zákonodárství v období meziválečné Československé republiky. Vedle charakteristiky obsahu jednotlivých platných předpisů se v ní soustředil především na průběh legislativního procesu, a to i v případech, kdy nedospěl ke konečnému výsledku, a na judikaturu, která vznikla z aplikace jednotlivých předpisů v soudní praxi. A vše rámcově začlenil do kontextu politického a ekonomického vývoje.

V úvodu práce autor vyzvedl význam svobody slova, ale hned správně upozornil na její střet s jinými právy a svobodami, zejména s ochranou osobnostních práv, nastínil obsah a členění práce a poukázal na zdroje, z nichž čerpal, a na metody, které používal. Zejména tu však formuloval cíl svého snažení a předstírel hypotézy, které chtěl při jeho naplňování prověřit. Jeho cílem bylo „*předložit ucelený pohled na vývoj tiskového práva první republiky založeného na recipovaných a posléze novelizovaných rakouských a uherských právních předpisech na straně jedné a nových předpisech přijatých v době první republiky na straně druhé*“. Přitom chtěl též „*analyzovat společné rysy legislativního procesu jednotlivých tiskových předpisů a alespoň částečně roli Nejvyššího soudu při interpretaci platného práva*“. Naplnění těchto cílů se snažil dospět prostřednictvím ověřování tří hypotéz. První je jeho představa o periodizaci vývoje v době první republiky, kterou ověřuje rozbořem a charakteristikou jednotlivých nově přijímaných právních předpisů. Druhou je předpoklad, že se Nejvyšší soud věnoval především deliktům ze zákona na ochranu republiky a že je ve většině případů vykládal až extenzivně. Jako třetí hypotézu vyslovil předpoklad, že konečná podoba přijímaných předpisů se nerodila v Národním shromáždění, ale „*na půdorysu vládní koalice*“.

Na tomto místě je ještě třeba připomenout, že autorem zmiňované kolize tiskové svobody s jinými právy a svobodami činí z autorova tématu velmi zajímavou a stále aktuální problematiku, jejíž zkoumání přináší i řadu podnětů pro naši současnost.

V úvodních větách mého posudku naznačené pojetí práce, cíl a autorovy hypotézy již z části předurčují, o jaké zdroje se autor především opíral. V první řadě to byly archivní zdroje, judikatura, tisky a stenografické záznamy z jednání poslanecké sněmovny a senátu Národního shromáždění, komentáře jednotlivých předpisů, dobový tisk i paměti přímých aktérů. Doplnily je dobové učebnice a pozdější právněhistorická a historická literatura, učebnicová, monografická i článková. Mohl se opřít také o vlastní dílčí studie. Seznam použitých pramenů a literatury je úctyhodný. Zároveň autor prokázal, že se svými prameny umí správně zacházet a vyvozovat z nich relevantní závěry. Jen si nejsem vědom toho, že bych přispěl do sborníku *Svoboda projevu a tisku* (s. 13). Jinak na své zdroje autor v práci vhodně a formálně správně odkazoval.

Po úvodu se autor v první kapitole logicky nejdříve obrátil ke starší historii a sledoval vývoj tiskového zákonodárství v západní části monarchie. Výklady završil charakteristikou právní úpravy v podobě, v jaké ji recipovala československá republika. Recipovanou uherskou úpravu jen naznačil s tím, že to bude budoucí předmět jeho zájmu.

Z jednotlivostí:

- a) Nepochopil jsem kontext zařazení citace V. Knappa na s. 16. Spíše než citovaný text o vazbě práva na určitý stát, o tom, že „*trvá, dokud trvá identita státu*“, bych tu čekal něco o platnosti práva i poté, co se stát změní.
- b) Oficiální (ale i obecně vžitě) bylo od začátku 60. let 19. st. označování parlamentu jako říšské rady (s. 29).
- c) „*Nevyváženou volební geometrii*“ nelze přímo vyvozovat z žádného ustanovení prosincové ústavy (tamtéž v poznámce).

Ve druhé kapitole (2.) se autor zaměřil na ústavní základy vývoje tiskového práva I. ČSR. Neomezil se jen na výklad svobody projevu tiskem, ale vhodně se dotkl též ústavního zakotvení základních principů procesního práva. Výklady o projednávání a vyhlášení zákonů, byť nesporně s problematikou také souvisejí, se mi však jeví jako poněkud nadbytečné, a totéž se snad dá říci i o výkladu o soudní moci v ústavě. Do této kapitoly se mu vloudila i řada drobných a s vlastním tiskovým právem jen okrajově souvisících nepřesností či nelogičností.

Z jednotlivostí:

- a) Při výkladu o uherském tiskovém právu (s. 40 – 42, případně na s. 45) mohly být zmíněny i zákony o trestněprávní ochraně úřadů (zák. čl. XL:1914) a o ochraně cti (zák. čl. XLI:1914), vydané v přímé návaznosti na nový tiskový zákon z téhož roku (zák. čl. XIV).
- b) Ke konstatování o dvojí novelizaci prozatímní ústavy (s. 47) podotýkám, že novelizací, či spíše doplněním, ústavy byl i § 14 zákona č. 64/1918 Sb. o mimořádných „*přechodních*“ ustanoveních na Slovensku.
- c) Ke s. 51: rakouský živnostenský řád pochází z roku 1859, v roce 1883 byl pouze novelizován (a nebyla to jeho poslední novelizace před vznikem ČSR).
- d) Prosím vysvětlit důvod omezení imunity poslance jako odpovědného redaktora (s. 52).
- e) Logika věci velí mluvit o oddělení soudnictví od správy, nikoliv naopak (s. 55), protože důvody pro oddělení jsou především na straně soudnictví.
- f) Když už se autor na s. 56 zmiňoval o organizaci soudnictví v ČSR, neměla tu v jeho výkladu chybět zmínka alespoň o vzniku Státního soudu a kmetských soudů.
- g) Na s. 57 autor avizuje, že následující řádky bude věnovat jednacímú řádu poslanecké sněmovny NS, ale pak téměř na půldruhé stránce vykládá ustanovení samotné ústavy.
- h) Označení „*stálé výbory*“ (s. 60) bych s ohledem na existenci Stálého výboru NS nahradil s použitím nějakého synonyma.
- i) Na s. 61 se odvolává na „*citované zásady J. Benthama*“, aniž by bylo zřejmé, kde jsou citovány.

Ve třetí kapitole se autor dostal k jádru své práce. V ní a v následujících kapitolách (4. až 11) rozvíjel výklady o připravovaných a přijatých předpisech z doby první republiky, počínajíc snahami o zrušení předpisů, které suspendovaly občanská práva. Věnoval vždy velkou pozornost osnovám připravovaných zákonů a jejich následnému projednávání a změnám, které se v jeho průběhu do textu dostaly. Pokud byl zákon schválen, pečlivě přiblížil jeho obsah a vystihl podstatné rysy. Novou úpravu porovnával s dřívějším právním stavem i nerealizovanými návrhy. V souladu se svými cíli se soustředil i na příslušnou judikaturu. Velmi správně také upozorňoval na nesoulad reálné situace a platné právní úpravy. Jeho vývody jsou logické, jen se nemohu ubránit dojmu, jakoby v jednotlivých právních úpravách příliš akcentoval negativní rysy a nekalé úmysly navrhovatelů. Je to do jisté míry pochopitelné, protože tyto předpisy konfrontoval s ústavně zaručenou svobodou tisku, ale ve čtenáři se – s výjimkou zákona na ochranu cti – vzbuzuje dojem naprosto nepovedené právní úpravy (a zcela svévolné praxe).

Z jednotlivostí:

- a) Na s. 172 se v jedné větě píše o tom, že diskuse v senátu byla obzvlášť bouřlivá, ale o několik řádků dole se píše o „*roli pasivně přihlížející sněmovny*“.
- b) Kterým právním předpisem byla rozšířena místní působnost trestního řádu z roku 1873 na celé území republiky (ke s. 177)? Jak to koresponduje s konstatováními na s. 243 a 244, podle nichž některá jeho ustanovení platila jen pro zemi Českou a Moravskoslezskou, jiná pro území celého státu a na Slovensku se aplikovala i ustanovení uherského tiskového práva?

V závěru se autor vrátil k cílům své práce a hypotézám, vysloveným v souvislosti s nimi. Oprávněně při tom konstatoval, že se jeho hypotézy naplnily a oponent může dodat, že i cílů se mu podařilo dosáhnout.

Ocenit je třeba též formální zpracování. Dizertace kolegy Kohouta je napsaná bez zásadnějších jazykových chyb, které by ovlivňovaly obsah jeho sdělení. Uspořádána je chronologicky, což ostatně „diktuje“ i první dokazovaná hypotéza, tedy různé priority zákonodárce ve vytýčených časových úsecích.

Předložená práce dokazuje autorovu odbornou erudici i odpovídající péči, kterou věnoval přípravě a vlastnímu zpracování disertace. Jednotlivé drobné připomínky nic nemění na konstatování, že posuzovaná disertace je poctivě a kvalitně odvedenou prací a že kolega JUDr. et Ing. Martin Kohout v ní osvědčil schopnost vědecky pracovat. Práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací

udělen titul Ph.D.

V Žeranovicích, 24. 05. 2014

Ladislav Vojáček